

Hallintotuomioistuinten kokoonpanosääntelyn tarkistamista valmistelevan työryhmän ja sen seurantaryhmän asettaminen

Asettaminen

Oikeusministeriö on tänään päättänyt asettaa työryhmän arvioimaan korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutus-oikeuden kokoonpanosääntelyn muutostarpeita.

Oikeusministeriö asettaa samalla seurantaryhmän seuraamaan ja arvioimaan työryhmän työtä.

Toimikausi

15.11.2024–19.6.2025

Tausta ja lähtökohdat

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan oikeusvaltion ytimessä on kansalaisten luottamus oikeudenmukaisesti toimivaan yhteiskuntaan ja oikeusjärjestelmään. Suomalaista oikeusvaltiota ja demokratiaa vahvistetaan. Tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa oikeusprosesseja samalla huomioiden oikeusturva ja perusoikeudet. Keinona on muun muassa kokoonpanojen tarkoituksenmukaisuuden arviointi. Hallitusohjelman mukaisesti luodaan edellytyksiä sille, että kansainvälistä suojelua koskevat valitusasiat ratkaistaan pikaisesti.

Oikeusministeriössä valmisteltiin keväällä 2023 virkatyönä arviomuistio hallinto-oikeuksien kokoonpanosääntelyn eräistä tarkistamistarpeista (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:20: Arviomuistio hallinto-oikeuksien kokoonpanosääntelyn eräistä tarkistamistarpeista, <http://urn.fi/urn:isbn:978-952-400-659-0>). Arviomuistiossa katsottiin, että kokoonpanojen keventäminen nykyisestä tukisi tähänastista kokoonpanosääntösten kehitystä ja voisi lisätä kustannustehokkuutta sekä nopeuttaa osaltaan asioiden käsittelyä hallinto-oikeuksissa. Arviomuistiosta saadussa lausuntopalautteessa kokoonpanosääntelyn kehittämistä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen ja oikeusturvan takaamisen lähtökohdaksi pidettiin kannatettavana (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

2024:27: Arviomuistio hallinto-oikeuksien kokoonpanosääntelyn eräistä tarkistamistarpeista: Lausuntotiivistelmä, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-049-9>).

Korkein hallinto-oikeus teki tätä ennen, 19.5.2021, valtioneuvostolle esityksen eräiden hallintotuomioistuinten ratkaisukokoonpanoja koskevien säännösten muuttamiseksi. Korkein hallinto-oikeus asetti 19.11.2020 hallintotuomioistuinten sisäisen työryhmän valmistelemaan perustuslain 99 §:n 2 momentin mukaista esitystä lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä. Työryhmän toimeksianto perustui hallintotuomioistuinten ylituomareiden tekemään aloitteeseen, jossa tuotiin esille tarve tarkastella hallinto-oikeuslain ja oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain kokoonpanosäännöksiä. Vastaavia tarpeita oli tunnistettu korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Korkeimman hallinto-oikeuden esitys sisältää ehdotuksia sekä laajennetuista että suppeammista kokoonpanoista korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hallinto-oikeuksissa ja vakuutusoikeudessa.

Oikeusministeriö asetti 1.2.2023 Oikeusvaltion takeet ja oikeuslaitoksen kehittäminen -työryhmän (jäljempänä oikeuslaitostyöryhmä) edistämään oikeudenkäytön vahvaa riippumattomuutta, laadukkaan oikeusturvan tuottamista oikeudenkäytön perustetävänä sekä käyttäjälähtöisyyttä eli oikeudenkäyttöä palveluna. Työryhmän toimikausi jatkuu 31.12.2027 saakka. Oikeuslaitostyöryhmän tehtävänä on muun ohella arvioida menettelylainsäädännön ja muun oikeuslaitoksen toimintaan liittyvän sääntelyn toimivuutta sekä tehdä ehdotuksia lainsäädäntöhankkeista, joilla oikeuslaitoksen toimintaa sujuvoitettaisiin ja oikeuksiin pääsemistä edistettäisiin. Hallinto-oikeudellisten asioiden kokoonpanosääntelyn uudistamisen tarve on ollut oikeuslaitostyöryhmän työssä esillä.

Työryhmän perustaminen tarkastelemaan korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusoikeuden kokoonpanosääntelyn tarkistamistarpeita edistää edellä mainittuja hallitusohjelman tavoitteita. Oikeusturvan saatavuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen sekä hallintoprosessin viivytyksettömyyden turvaaminen ja tehokkuuden edistäminen edellyttävät sanottujen hallintotuomioistuinten kokoonpanosääntelyn tarkistamistarpeiden arvioimista.

Tavoitteet

Korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusoikeuden kokoonpanosääntelyä ajantasaistetaan niiden lainkäyttötoiminnan sujuvoittamiseksi ja oikeudenkäyntimenettelyjen nopeuttamiseksi. Sääntelyä uudistetaan siten, että se nykyistä johdonmukaisemmin ja tehokkaammin edistää oikeusturvaa ja sen oikea-aikaista ja viivytyksetöntä toteutumista sanotuissa hallintotuomioistuimissa kaikissa tilanteissa. Oikeusturvan asianmukaisen toteutumisen kannalta on keskeistä varmistua siitä, että tuomioistuinten ratkaisukokoonpanot ovat kulloinkin käsiteltävän asian kannalta tarkoituksenmukaisia.

Tehtävät

Työryhmän tehtävänä on

1. tarkastella korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusoikeuden päätösvaltaisia kokoonpanoja koskevan voimassa olevan sääntelyn ajantasaisuutta, johdonmukaisuutta ja toimivuutta;
2. arvioida oikeusturvan toteutumisen sekä hallintolainkäytön sujuvoittamisen ja oikeudenkäyntimenettelyjen nopeuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisia kokoonpanoja lainkäyttöasioiden käsittelyssä näissä tuomioistuimissa;

3. arvioida, missä laissa näiden tuomioistuinten päätösvaltaisuudesta olisi tarkoituksenmukaisinta säännellä, sekä
4. tehdä tarvittavat ehdotukset näitä tuomioistuimia koskevien kokoonpanosäännösten tarkistamiseksi.

Työryhmä valmistelee tehtävänsä mukaiset lainsäädännön muutosehdotukset. Työryhmämietintö laaditaan hallituksen esityksen muotoon.

Lainsäädännön muutosten valmistelussa tulee ottaa huomioon muu vireillä oleva tuomioistuimenmenettelyjen sujuvoittamista koskeva työ.

Työryhmän on raportoitava valmistelun etenemisestä seurantaryhmälle erikseen sovittavalla tavalla.

Seurantaryhmän tehtävänä on seurata, tukea ja arvioida työryhmän työtä säännöllisesti siten, että työryhmällä on työssään mahdollisuus harkintansa mukaan ottaa huomioon seurantaryhmässä esitetyt näkemykset.

Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja

oikeusneuvos Janne Aer, korkein hallinto-oikeus

Jäsenet

ylituomari Tuula Kivari, vakuutus-oikeus
 ylituomari Anu Koivuluoma, Itä-Suomen hallinto-oikeus
 hallinto-oikeustuomari Antti Jukarainen, Turun hallinto-oikeus
 erityisasiantuntija Elina Halimaa, Tuomioistuinvirasto
 lainsäädäntöneuvos Petri Saukko, oikeusministeriö, demokratia- ja julkisoikeusosasto

Sihteerit

erityisasiantuntija Elina Immonen, oikeusministeriö, demokratia- ja julkisoikeusosasto
 erityisasiantuntija Jasmin Heiskanen, oikeusministeriö, demokratia- ja julkisoikeusosasto

Työryhmän kokoonpanossa on otettu huomioon lainsäädäntöhankkeen kohderyhmien riittävä edustus ja tasa-arvolain säännösten toteutuminen.

Seurantaryhmä

Puheenjohtaja

osastopäällikkö Johanna Suurpää, oikeusministeriö, demokratia- ja julkisoikeusosasto

Jäsenet

erityisasiantuntija Johannes Koskenniemi, oikeusministeriö, yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
asianajaja Matti Rautakorpi, Suomen Asianajajaliitto
hallituksen jäsen Iiris Laitinen, Hallinto-oikeustuomarit ry

Pysyvät asiantuntijat

professori emerita, oikeustieteen tohtori Leena Halila
esittelijäneuvos Elina Nyholm, oikeuskanslerinvirasto

Sihteerit

erityisasiantuntija Elina Immonen, oikeusministeriö, demokratia- ja julkisoikeusosasto
erityisasiantuntija Jasmin Heiskanen, oikeusministeriö, demokratia- ja julkisoikeusosasto

Työryhmän puheenjohtaja ja jäsenet voivat osallistua seurantaryhmän kokouksiin.

Seurantaryhmän kokoonpanossa on otettu huomioon lainsäädäntöhankkeen kohderyhmien riittävä edustus ja tasa-arvolain säännösten toteutuminen.

Työryhmän työskentelytavat

Työryhmä nimeää keskuudestaan yhden jäsenistä työryhmän varapuheenjohtajaksi. Työryhmä voi kutsua tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita kuultavaksi.

Kustannukset ja rahoitus

Työryhmän ja seurantaryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteerit hoitavat tehtävänsä virkatehtävänä, eikä osallistumisesta makseta kokouspalkkiota tai kulukorvauksia. Osallistujatahot vastaavat edustajiensa mahdollisista matkakustannuksista.

Asiantuntijoiden palkkiot sekä työryhmän ja seurantaryhmän muut kustannukset maksetaan oikeusministeriön momentilta 25.01.01.

Kansliapäällikön sijainen, osastopäällikkö

Antti Leinonen

Yksikönpäällikkö

Timo Makkonen

Jakelu Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteerit
Seurantaryhmän puheenjohtaja, jäsenet, pysyvät asiantuntijat ja sihteerit

Tiedoksi Oikeuskanslerinvirasto
Korkein hallinto-oikeus
Helsingin hallinto-oikeus
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Itä-Suomen hallinto-oikeus
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Turun hallinto-oikeus
Vaasan hallinto-oikeus
Ahvenanmaan hallintotuomioistuin
Vakuutus-oikeus
Tuomioistuinvirasto
Suomen Asianajajaliitto
Hallinto-oikeustuomarit ry

VN/18068/2023-OM-29

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: